

Medische maat-eenheden-juristerij

Het nummer van 2 april 1977 van dit tijdschrift bevat artikelen, gewijd aan de theoretisch-wetenschappelijke en praktische betekenis van „maat-eenheden” (resp. „meet-eenheden”) volgens het „Système Internationale d’Unités” (SI) voor de uitoefening van de geneeskunst. Voor de praktiserende artsen en hun patiënten is het ingrijpendst het plan om de calorie als eenheid van energiewaarde van voedingsmiddelen (en diëten) te vervangen door de joule (J) en mm kwik voor de bloeddruk te vervangen door pascal (P).

De „Dienst van het IJkwezen” wil die vervanging door een wijziging van de IJkwet (bij wet van 2 juni 1976, *Stbl.* 324) eenvoudig „afdwingen” omdat de verbodsbepaling van toepassing is op „het in de uitoefening van een beroep of bedrijf leveren van diensten”. FABER (1977) van die Dienst schrijft dat onder die formulering valt het „verrichten van medische handelingen, zoals onderzoek door geneeskundigen”.

Die mening berust op gebrek aan wetskennis: art. 1 lid 1 van de Wet op de uitoefening van de geneeskunst, „het verlenen van genees-, heel- of verloskundige raad of bijstand als bedrijf”. Dat een 2e en 3e lid van dat artikel — op voorstel van WEVE destijds toegevoegd tegen de optometristen of refractie-bepalende opticiens — onder dat verlenen van raad en bijstand begrijpt „het als bedrijf onderzoeken van een orgaan of een deel van het menselijk lichaam” enz. bewijst slechts dat geneeskundig onderzoek geen medische handeling is. Een bacterioloog (arts of geen arts) en een laboratorium-arts oefenen geen geneeskunst uit, evenmin als een klinisch chemicus. Zolang een kwakzalver zich van „geneeskundige raad en bijstand” onthoudt, kan men hem voor zijn onderzoek geen verwijt maken.

BIRKENHÄGER ridiculiseert terecht de „pascal” voor de dagelijkse praktijk in Nederland als een „paskwil”, daarmee herinnerend aan het beeld van Pasquino in Rome, waarop de Romeinse satyrici spottichten plachten te plakken.

Terug naar de juristerij. Niemand kan de medicus practicus verbieden zijn patiënten te blijven vertellen dat hun bloeddruk 200/120 bedraagt en naar beneden moet. Met de diëten — hetzij door medici, hetzij door paramedici (diëtisten, waaraan krachtens het „diëtistenbesluit” bepaalde bevoegdheden ter zake zijn toegekend) — staat het in zoverre anders, dat hier wel sprake is van een (para)medische handeling en dus van „het in de uitoefening van een beroep leveren van diensten”. Dat geldt echter weer niet voor de Voedingsraad, die vrij is in publikaties tot in lengte van dagen naast de naam joule — die iedere rechtgeaarde Nederlander met een W (jouwle) zal uitspreken, niet wetend dat JAMES PRESCOTT JOULE een Engelse natuurkundige was, die nog geen 100 jaar dood is — de calorie te blijven vermelden. Het Nederlandse patiëntenpubliek zal dat ook doen, n'en déplaise de Dienst voor het IJkwezen.

De fysiologen TAMMELINK en QUANJER gaan op bl. 593 al veel te ver, door te menen dat de IJkwet thans omschakeling eist van „iedere vorm van geneeskundige communicatie, wetenschappelijke communicatie, patiëntenvoorlichting, patiëntenbespreking, wetenschappelijke conferenties, vakliteratuur, onderwijs en voorlichting”. Dat is en blijft allemaal vrij zolang er geen sprake is van „geneeskundige raad en bijstand als bedrijf”.

Literatuur: BIRKENHÄGER, W. H. (1977) *Ned. T. Geneesk.* 121, 596. — FABER, G. J. (1977) *Ned. T. Geneesk.* 121, 599. — HAUTVAST, J. G. A. J., E. H. GROOT, C. DEN HARTOG e.a. (1977) *Ned. T. Geneesk.* 121, 598. — TAMMELING, G. J. en PH. H. QUANJER (1977) *Ned. T. Geneesk.* 121, 590. — ZIJLSTRA, W. G. (1977) *Ned. T. Geneesk.* 121, 594.

April 1977

W. SCHUURMANS STEKHOVEN

Naar aanleiding van de suggestie in het artikel van TAMMELING en QUANJER dat het Rijksinstituut voor de Volksgezondheid een rol kunnen spelen in de begeleiding van de invoering van het SI in de geneeskunde, zal in een werkgroep die op verzoek van en in overleg met de directeur-generaal voor de Volksgezondheid door het RIV bijeen wordt geroepen, over deze zaak door betrokkenen uit wijde kring van gedachten worden gewisseld. Hoezeer de bijdrage van SCHUURMANS STEKHOVEN ook tot reactie prikkelt, ik acht in het licht hiervan op dit moment het verder voeren van de discussie in dit tijdschrift minder gewenst.

In de te voeren besprekingen zullen alle inmiddels naar voren gebrachte juridische en praktische aspecten zeker aan de orde komen en men mag verwachten dat deze zaak later in het jaar wederom, maar dan meer onderbouwd, in groter verband aan de orde wordt gesteld.

's-Gravenhage, mei 1977

G. J. FABER,
hoofddirectie van het IJkwezen

Invoering van de pascal, een tragische paskwil?

Gaarne wil ik als tweedejaars-student medische biologie langs deze weg mijn bezwaren kenbaar maken tegen prof. BIRKENHÄGERS commentaar op de „dreigende” invoering van de (kilo-)pascal als fysische eenheid bij tensiebepalingen (BIRKENHÄGER 1977). De moed hiertoe put ik uit het feit, dat te dezent mijns inziens van mentaliteitsverschil sprake is, niet van kennisverschil, waarop ik prof. BIRKENHÄGER zeker niet zou durven „aanvallen”.

Volgens mij onderschat hij in zijn commentaar schromelijk de flexibiliteit en het enthousiasme van de door hem aangehaalde medici practici. Toegegeven dat een nationale bloeddruk-survey een veelomvattende en voor velen levensreddende of -rekkende zaak is, geloof ik niet met hem, dat de invoering van een nieuwe meet- en rekeneenheid hierop een zó grote, zo al enige, stagnerende invloed zal hebben, mits de betrokken Nederlandse artsen zich niet uit ongegrond conservatisme of angst-voor-het-onbekende zullen verzetten tegen de — naar mijn mening nuttige — invoering van het — gehele! — SI. In ieder geval maakt prof. BIRKENHÄGER in zijn commentaar niet duidelijk waarop hij zijn verwachting baseert dat zo'n stagnatie zal optreden, terwijl hij aan zijn ongegronde (?) verwachting wel een allegorische berekening ophangt, die hierdoor naar mijn mening misleidend wordt.

Allereerst is het voor mij, als betrekkelijke leek, een verademing om begrijpelijke en doorzichtige eenheden te lezen in plaats van vage en slecht gedefinieerde. (Is niet daarom